

Innst. 142 S

(2013–2014)

Innstilling til Stortinget fra familie- og kulturkomiteen

Dokument 8:10 S (2013–2014)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken og Torgeir Knag Fylkesnes om innføring av to barnehageopptak i året

Til Stortinget

Sammendrag

Forslagsstillerne viser til at under den rød-grønne regjeringen ble barnehageforliket inngått i Stortinget i 2002 satt ut i livet. Det ble innført full barnehagedekning og lovfestet rett til barnehageplass.

Forslagsstillerne viser videre til at noen småbarnsforeldre har ventet for lenge på barnehageplass til sine barn. Barn som er født etter 31. august har nemlig ikke vært garantert barnehageplass innen ett år. Barn født etter denne datoen har i verste fall måttet vente til de er to år, med de problemene dette skaper for småbarnsfamilier med to arbeidende foreldre. Årsaken er ifølge forslagsstillerne at det i mange kommuner har vært sprengt kapasitet i barnehagen, og bare ett årlig opptak.

Forslagsstillerne viser til at i den rød-grønne regjeringens forslag til statsbudsjett for 2014 ble det bevilget 241 mill. kroner for å starte opptrappingen mot to årlige barnehageopptak. Bevilgningen ville gjort at også barn født mellom 1. september og 31. oktober ville vært garantert plass etter ett år. Målet var å sikre alle barn den samme retten i løpet av den inneværende stortingsperioden.

Dette målet har ifølge forslagsstillerne støtte av et flertall på Stortinget. Forslagsstillerne viser til at samtlige stortingspartier lovte i valgkampen å gjøre noe for å avhjelpe situasjonen til småbarnsforeldre med høstbarn i barnehagekø.

Forslagsstillerne viser til at statsminister Erna Solberg i muntlig spørretime den 6. november 2013 imidlertid ga uttrykk for at innføring av to opptak ikke var en prioritert oppgave for denne regjeringen. Forslagsstillerne ser det derfor som nødvendig at Stortinget ber regjeringen om å sørge for innføringen av to årlige barnehageopptak i denne stortingsperioden.

Forslagsstillerne fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for innføring av to årlige barnehageopptak i løpet av inneværende stortingsperiode.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Hege Haukeland Liadal, Sonja Mandt, Jorid Holstad Nordmelan og Rigmor Aasrud, fra Høyre, lederen Svein Harberg, Kårstein Eidem Løvaas og Mette Tønder, fra Fremskrittspartiet, Morten Stordalen og Ib Thomsen, og fra Kristelig Folkeparti, Geir Jørgen Bekkevold, vil fremheve viktigheten av å ha kvalitetsmessig gode barnehageplasser til foreldre som etterspør dette. I henhold til gjeldende barnehagelov har barn som fyller ett år senest innen utgangen av august det året det søkes om barnehageplass, rett til å få plass i barnehage.

Komiteen merker seg svaret av 20. desember 2013 fra statsråden (vedlegg), hvor det vises til at det skal innhentes mer kunnskap om reell ventetid, for de barna som ikke har lovmessig krav på plass. Komiteen ser frem til å få denne informasjonen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, viser til at hovedsatsingen på barnehageområdet under den rød-grønne regjeringen har dreid seg om å bygge ut kapasiteten i barnehagene, og mener det nå er viktig å fremheve kvalitet som satsingsområde. Flertallet mener det er barnehagens kvalitet som er av avgjørende betydning for barns mulighet til god utvikling og læring som grunnlag for senere skolegang og deltagelse i sosiale fellesskap. Flertallet er derfor glad for at regjeringen så tydelig har signalisert at arbeidet med kvalitet i barnehagen skal prioriteres. Flertallet vil påpeke at de ansatte er barnehagens viktigste ressurs, og at styrket kompetanseutvikling derfor står sentralt i arbeidet for å styrke kvaliteten. Flertallet er derfor glad for at regjeringen har økt bevilgningene til kvalitetsarbeid i barnehagen, med en ny satsing hvor lederutdanningen for styreere i barnehager styrkes. God ledelse er et viktig bidrag for å rekruttere og beholde kvalifisert arbeidskraft i barnehagesektoren. Flertallet vil samtidig påpeke betydningen av at regjeringen viderefører arbeidet for å øke andelen faglært personale i barnehagen. Her er arbeidet for å sørge for en god fagutdanning av barnehagepersonell viktig. Et godt fagmiljø og muligheter for videreutdanning vil gjøre det mer attraktivt for barnehagelærere å bli værende i barnehagen, og samtidig bidra til at flere barnehagelærere ønsker å jobbe i barnehagen. På denne bakgrunn vil flertallet fremheve betydningen av at regjeringen viderefører kompetanseløftet for barnehageansatte. En god kompetansestrategi bør, slik flertallet ser det, både ta for seg kvaliteten i barnehagelærerutdanningen, det samlede etter- og videreutdanningstilbudet og oppfølging av rekrutteringsarbeidet, samtidig som private og kommunale barnehager sikres lik tilgang på kompetanseutviklingsmidler. Oppdatert kunnskap er vesentlig for godt kvalitetsutviklingsarbeid, flertallet mener derfor forskningsinnsatsen rundt barnehagens innhold og kvalitet bør prioriteres innen barnehageforskningen.

Flertallet har merket seg at regjeringen har signalisert tydeligere forventninger til innholdet i barnehagen. Både arbeidet med en ny barnehagelov og revideringen av rammeplanen skal medvirke til barnehagetilbud av høy kvalitet, flertallet bifaller derfor at regjeringen velger å se arbeidet med revidering av henholdsvis barnehageloven og rammeplanen i sammenheng. Flertallet vil samtidig påpeke at et godt tilsyn er viktig for å sikre kvalitet i barnehagen, og er tilfreds med at regjeringen arbeider for å etablere et uavhengig tilsynsorgan, og en strukturert og samordnet plan for tilsyn med barnehager.

Flertallet har merket seg at den rød-grønne regjeringen valgte å foreslå en startbevilgning for å innfase to hovedopptak for alle, uten at løftet om full

likebehandling av private og offentlige barnehager var innfridd. Flertallet vil påpeke at regjeringen, i motsetning til den rød-grønne regjeringen, i sitt budsjett prioriterte fortsatt opptrapping mot likeverdig behandling av de kommunale og de ikke-kommunale barnehagene. Flertallet er opptatt av at barn behandles likeverdig uavhengig av hvilken barnehage de går i, og viser til at økt likebehandling vil bidra til å utjevne kvalitetsforskjeller mellom kommunale og private barnehager som følge av ulik bemanning, kompetanse og lønns- og arbeidsvilkår.

Flertallet har med tilfredshet registrert at regjeringen allerede har startet arbeidet med å forenkle barnehagens finansieringssystem, ved at den rød-grønne regjeringens innføring av budsjetterte kostnader som beregningsgrunnlag for tilskudd til private barnehager nå reverseres. Når tilskuddet til private barnehager beregnes på grunnlag av kommunale regnskap vil det lette kommunenes administrasjon av tilskuddsutmålingen, samtidig som de private barnehagens forutsigbarhet som mottakere av tilskudd økes.

Flertallet er opptatt av å skape økt åpenhet om barnehagens innhold og kvalitet, og mener at mer av den informasjonen barnehageeier og det offentlige har om barnehagen, bør være åpen for alle. Flertallet viser her til merknader fra disse partier i Innst. 380 S (2012–2013) om framtidens barnehage, og registrerer at barnehageportalen BASIL nå er åpnet, slik at man enkelt kan finne og sammenstille fakta om antall barn, personalets utdanning og voksentetthet, og andre tall fra kommunene. Flertallet er glad for at regjeringen nå arbeider for å videreutvikle barnehageportalen ved å utvikle nytt innhold og skreddersy utformingen rettet mot foreldre. Dette vil gjøre det enklere for foreldre å finne frem til samlet relevant informasjon for den eller de barnehagene de er interessert i. Flertallet vil fremheve at sammenlignbar kvalitetsinformasjon gir foreldre bedre mulighet til å foreta et kunnskapsbasert valg av barnehage.

Flertallet mener noe av det viktigste samfunnet kan gjøre for barnefamilieene, er å sikre dem et reelt valg mellom å gi barna omsorg selv gjennom en god kontantstøtteordning, eller plass i en trygg og god barnehage, med et tilbud av høy kvalitet. Flertallet har merket seg at den rød-grønne regjeringen i 2012 valgte å øke kontantstøtten for ettåringer, og viser i denne sammenheng til nye tall fra Nav, som avdekker at mors tilknytning til arbeidslivet ikke er svekket, samtidig som økningen i kontantstøtten for ettåringene fra 2012 har ført til en økning i bruken. Selv om bruken av kontantstøtte har økt etter at den rød-grønne regjeringen økte satsen for ettåringer, finner Nav ingen negativ effekt på foreldrenes yrkesdeltagelse.

Flertallet viser til regjeringserklæringen hvor det fremheves at det skal legges til rette for økt fleksibilitet i barnehageopptaket. Flertallet vil påpeke at det foreliggende representantforslaget om to barnehageopptak, i likhet med regjeringen Stoltenberg II sitt forslag, medfører at fødselstidspunktet vil være avgjørende for lengden på ventetiden for rett til barnehageplass. Flertallet vil fremheve at det er en ambisjon å sikre fleksibilitet i opptaket uavhengig av fødselstidspunkt.

Flertallet vil her vise til at forslag om to faste opptak vil ramme kommunene svært forskjellig, og kan medføre kostnader for kommunen som ikke dekkes, og kan dermed føre til redusert kvalitet på barnehagetilbudet. Flertallet er opptatt av at løsningen som velges, innrettes på en slik måte at kommunene ikke blir pålagt kostnader uten inndekning. Flertallet har merket seg at en del kommuner allerede i dag praktiserer løpende opptak, men at utfordringen rundt barnehageopptaket varierer fra kommune til kommune. Flertallet er opptatt av å finne gode løsninger for fleksibelt opptak slik at den enkelte kommune kan tilpasse opptakene til lokale behov, fremfor å bli pålagt to faste datoer i året. Flertallet viser til at man i forrige periode ba regjeringen om erfaringstall fra kommunene, og om en beregning av kostnadene for de forskjellige løsningene, uten å få fyldestgjørende svar. Flertallet er glad for at regjeringen nå arbeider for å innhente nødvendig kunnskap slik at man kan få på plass gode løsninger for et fleksibelt barnehageopptak.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil vise til de mange innlegg som representanter fra Høyre og Fremskrittspartiet har hatt i opposisjon, som representanten Linda Hofstad Helleland som i sitt innlegg i Adresseavisen 29. juni 2012 vil ha månedlige barnehageopptak fordi dagens regelverk er gått ut på dato, og til oppslag av 21. august 2013 i Romerikes Blad der stortingsrepresentant Solveig Horne uttaler:

«Det er en skam at foreldre må planlegge fødselen for å være sikret barnehageplass.»

Disse medlemmer viser videre til at nåværende statsråd Solveig Horne var saksordfører for barnehagemeldinga (Meld. St. 24 (2012–2013) jf. Innst. 380 S (2012–2013) og skrev i innstillingen følgende merknad:

«Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre mener det er viktig å sikre alle barn reell rett til barnehageplass, uavhengig av når på året barnet er født, og er enig med regjeringen i at foreldrene bør ha tilgang til en barnehageplass når de trenger det.»

Samme politiske mindretall skriver videre:

«Disse medlemmer mener regjeringens løfte om en opptrapping til to barnehageopptak er en altfor passiv tilnærming (...).»

Disse uttalelsene underbygger, slik disse medlemmer ser det, mangel på politisk gjennomføringskraft av de samme partier i posisjon i en sak der de selv etterlyste rask handling.

Disse medlemmer viser til Prop. 1 S (2013–2014), der regjeringen Stoltenberg varslet gradvis opptrapping til to barnehageopptak. Med en foreslått bevilgning på om lag 241 mill. kroner var planen 2 900 nye plasser, og dermed en tredjedel av behovet. Med dette forslaget oppfattet disse medlemmer at man innførte starten på en fleksibilitet som var sterkt etterlyst av barnefamilier, men også av den politiske opposisjonen (Høyre og Fremskrittspartiet).

Disse medlemmer har med stor forbauselse registrert at statsråd Torbjørn Røe Isaksen i brev til komiteen nå ikke bare utsetter, men faktisk ser ut til å ville avlyse mer fleksible barnehageopptak i inneværende stortingsperiode. I motsetning til de barnefamilieene som trenger plass, er regjeringen altså kommet til at den trenger mer kunnskap om det virkelige er slik at det er behov for flere opptak i året.

Disse medlemmer vil vise til at regjeringen samlet sett har redusert antall barnehageplasser med 7 000 sammenlignet med budsjettopplegget til regjeringen Stoltenberg for 2014, fordi overføringene til kommunene er redusert med 344 mill. kroner på grunn av forventet mindrebruk og økt kontantstøtte, samt at opptrappingen på om lag 241 mill. kroner er reversert. Disse medlemmer viser til konkrete eksempler fra blant annet Tønsberg kommune, som nå får et redusert tilskudd på 5.2 mill. kroner, og som stopper utbyggingen av 40 nye barnehageplasser, og Kristiansand kommune som får sitt tilskudd redusert med 12,088 mill. kroner, og kutter utbyggingen av 70 nye plasser. Dette er slik disse medlemmer ser det, et stort tilbakeskritt når det gjelder målet om full barnehagedekning fordi antall nye plasser reduseres og utbyggingen stopper opp. Målet om to opptak i året er slik disse medlemmer ser det, umulig å nå.

Disse medlemmer er kjent med at det reduserte tilbudet har ført til store bekymringer for mange med små barn. Når barnehagetilbudet ikke finnes, blir kontantstøtten eneste alternativ, og barnefamilieenes frihet sterkt begrenset.

Disse medlemmer vil for øvrig vise til behandlingen av Meld. St. 24 (2012–2013) som ble lagt fram av regjeringen Stoltenberg, der både kvalitet, kompetanse, finansiering og utbygging var en viktig del av meldinga.

Disse medlemmer vil støtte forslaget fra forslagsstillerne om to barnehageopptak.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for innføring av to årlige barnehageopptak i løpet av inneværende stortingsperiode.»

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti mener at alle barn over 1 år må ha samme rett til barnehageplass, og merker seg statsrådets svar om regjeringens ambisjon om å sikre fleksibilitet uavhengig av fødselstidspunktet. Dette medlem ser frem til forslag fra regjeringen som kan øke familienes fleksibilitet og valgfrihet.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sørge for innføring av to årlige barnehageopptak i løpet av inneværende stortingsperiode.

Komiteens tilråding

Tilrådingen fremmes av komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti.

Komiteen viser til representantforslaget og til sine merknader og råår Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

Dokument 8:10 S (2013–2014) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken og Torgeir Knag Fylkesnes om innføring av to barnehageopptak i året – vedlegges protokollen.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 4. mars 2014

Svein Harberg

leder

Mette Tønder

ordfører

Vedlegg**Brev fra Kunnskapsdepartementet v/statsråden til familie- og kulturkomiteen, datert 20. desember 2013****Representantforslag om innføring av to barnehageopptak i året - Dokument 8: 10 S (2013-2014)**

Jeg viser til oversendelsesbrevet fra Familie- og kulturkomiteen på Stortinget datert 13.12.2013. I oversendelsesbrevet blir Kunnskapsdepartementet bedt om å vurdere Dokument 8:10 S (2013-2014) om innføring av to barnehageopptak i året fremmet av representantene Audun Lysbakken og Torgeir Knag Fylkesnes.

I henhold til gjeldende barnehagelov har barn som fyller ett år senest innen utgangen av august det året det søkes om barnehageplass, etter søknad rett til å få plass i barnehage fra august. Gjeldende regelverk fører til at ventetiden for barnehageplass er lengst for barn som fyller ett år i perioden september til desember. Tall fra Statistisk sentralbyrå viser imidlertid at en betydelig andel av barna født i perioden september til desember i praksis får barnehageplass høsten de fyller ett år. Ved utgangen av 2012 hadde om lag 9 800 ettåringer født 1. september eller senere plass i barnehage. Det utgjør ca. 50 prosent av barna født på denne perioden av året.

Ettersom tellingen per 15. desember er den eneste nasjonale tellingen av barn i barnehage per år, fore-

ligger det ikke tall på hvor lang ventetiden i realiteten er for de høstbarna som ikke har fått plass per 15. desember og lengden på ventetiden for barn født andre deler av året. Jeg mener derfor det er behov for mer kunnskap om dagens situasjon og hvilke behov sektoren har. Kunnskapsdepartementet tar derfor sikte på å gjennomføre en spørreundersøkelse i løpet av første halvdel av 2014 blant foreldre for å få økt kunnskap om blant annet reell ventetid for en barnehageplass.

Jeg ønsker å sikre økt fleksibilitet i barnehageopptaket. Forslagsstillernes forslag om to opptak medfører, i likhet med Stoltenberg II-regjeringens forslag, at fødselstidspunktet vil være avgjørende for lengden på ventetiden for rett til barnehageplass. Regjeringen har valgt å ikke følge opp forslaget om to barnehageopptak, som ble fremmet av Stoltenberg II-regjeringen, fordi vi mener det er mulig å få til et mer fleksibelt opptak enn det den forrige regjeringen la opp til i høringsrunden. Regjeringens ambisjon er å sikre fleksibilitet i opptaket uavhengig av fødselstidspunkt. Hvordan vi konkret vil utforme en ordning som gir mer fleksibilitet vil bli forelagt Stortinget i løpet av innværende stortingsperiode.

